

Înspre și dinspre Cluj. Contribuții lingvistice. Omagiu profesorului G. G. Neamțu la 70 de ani. Coordonator: IONUȚ POMIAN. Editor: NICOLAE MOCANU, Cluj-Napoca, Editurile Argonaut și Scriptor, 2015, 800 p.

G. G. Neamțu reprezintă un nume sonor al gramaticii românești, fondator al Școlii clujene de sintaxă relațională neotradițională și reputat profesor la Catedra de limba română a Facultății de Litere din Cluj-Napoca. Deși nu foarte numeroase, publicațiile sale sunt lucrări de referință pentru morfossintaxa limbii române: *Predicatul în limba română. O reconsiderare a predicatului nominal* (1986), *Elemente de analiză gramaticală. 99 de confuzii/distincții* (1989) – carte republicată într-o ediție îmbogățită, sub titlul *Teoria și practica analizei gramaticale. Distincții și... distincții* (1999, 2007, 2008, 2014) –, *Studii și articole gramaticale* (2014).

Apariția volumului omagial *Înspre și dinspre Cluj. Contribuții lingvistice. Omagiu profesorului G. G. Neamțu la 70 de ani*, coordonat de Ionuț Pomian și editat de Nicolae Mocanu, vine ca o încununare a unei cariere didactice și de cercetare de mai mult de patru decenii, reprezentând, așadar, un adevărat regal la ceas aniversar.

Volumul are dimensiuni ample (800 de pagini), fiind structurat în patru secțiuni. Debutază cu două intervenții evocatoare ale dascălului, cercetătorului, colegului și, nu în ultimul rând, omului G. G. Neamțu: *G. G. Neamțu la maturitate. Schiță de portret sentimental* (Ionuț Pomian, doctor în gramatică) și *Relația – creatorul și organizatorul termenilor* (Daiana Cuibus, șef al Departamentului de limbă română și lingvistică generală al Facultății de Litere, Universitatea „Babeș-Bolyai”). Dincolo de aspectul metaforic sau de sensibilitatea care încarcă aceste titluri, răzbat onestitatea și profunzimea evocărilor: rigurozitatea, sensibilitatea, generozitatea, modestia sau pragmatismul sunt doar câteva din însușirile celui omagiat, trăsături care vor fi reluate aproape ritualic și în alte intervenții. Se mai desprind „fervoarea intelectuală”, „capacitatea de a transmite, de a împărtăși cunoștințe, trăiri și experiențe”, „ușurința de a-l modela pe celălalt, aproape pe nesimțite, dar ferm și definitiv”.

Cea de-a doua secțiune oferă repere biografice ale distinsului profesor – în ciuda caracterului obiectiv al unui astfel de *curriculum vitae*, profilul conturat este al unei sincerități frapante, presărate cu afirmații aproape sentimentale („Profesorul este foarte mândru de fiul său”, „primește diploma de «cel mai iubit profesor», diplomă la care ține foarte mult”) –, precum și o listă a publicațiilor științifice ale acestuia.

Cea mai vastă secțiune a volumului cuprinde 70 de studii lingvistice, ordonate alfabetic, în consecință, nesistematizate din punctul de vedere al conținutului. Contribuțiile științifice aparțin unor reprezentanți de seamă ai centrelor universitare din țară: București, Cluj-Napoca, Timișoara, Iași, Sibiu, Târgu-Mureș, Brașov, Oradea, Arad, Baia Mare, Pitești. Volumul își mai deschide paginile unor cercetători din străinătate, provenind de la Aix-Marseille Université și Università di Roma „La Sapienza”. Reținem prezența unor nume importante din lingvistica românească: Alexandra Cornilescu, Alexandru Gafton, Valeria Guțu Romalo, Gabriela Pană Dindelegan, Ioana Vintilă-Rădulescu, Rodica Zafiu, Larisa Avram, Luminița Hoarță Cărăușu.

În ciuda faptului că problematica abordată este vastă, lucrarea are un punct nodal: o serie de studii fac trimitere la contribuțiile științifice ale profesorului G. G. Neamțu, în special la cea care vizează noțiunea de *predicat*. Dacă unele articole urmează o direcție pur descriptivă, altele se îndepărtează de aceasta, integrând-o în propria argumentare: Daiana Cuibus (predicatul complex și necesitatea raportării la contribuțiile gramaticii tradiționale), Gabriela Violeta Adam (o analiză comparativă a predicativului suplimentar și a numelui predicativ din perspectiva termenului condiționant), Sergiu Drincu (statutul

verbului *a fi* din perspectiva mai multor direcții lingvistice), Daiana Felecan, Nicolae Felecan (cazurile gramaticale în viziunea lui G. G. Neamțu), Lizica Mihuț (concepția profesorului despre verbele copulative), Ionuț Pomian (G. G. Neamțu și predicatul nominal), Mihaela Secieru (contribuția lui G. G. Neamțu la studiul predicatului), Valerica Sporiș (gramatica neotradițională clujeană), Dana Covaci (Școala clujeană de gramatică).

Volumul mai reunește o serie de articole care dezbate aspecte legate de lingvistica generală (Anamaria Curea – *Noțiunea de „transpoziție” în lingvistica Școlii de la Geneva: Charles Bally și Albert Sechehaye*, Viorel Rujea – *Principii de gramatică analogică și contrastivă*, Dumitru-Cornel Vilcu – *Structura semioticii: Husserl, Peirce, Saussure, Coșeriu, Mihai Mircea Zdrenghea – Lingvistica cognitivă și categorizarea lingvistică*), morfosintaxă (Romana Timoc-Bardy – *Regard syntétique sur l’originalité du système verbal roumain*, Adrian Chircu – *O sintagmă pronominală cuantificatoare atipică: „nimeni alții”*, Alexandra Cornilescu, Alexandru Nicolae – *Articol hotărât referențial vs articol hotărât expletiv. Situația numelor proprii*, Ștefan Găitănanu – *Contextul diagnostic al substantivului în limba română*, Valeria Guțu Romalo – *Articolul – două secole de istorie*, Viorel Hodîș – *Însuși, însăși...*, Gabriela Pană Dindelegan – *Gramatica formelor omonime „a”*, Simion Răchișan – *Normele ortoepice – auxiliare sintactice. Apropo de subiectul reluat*), lexicografie (Ștefan Gencărau – *„Român”, „moldav”, „valah” și alte intrări lexicografice*), semantică (Cristian Pașcalău – *Definiția enigmatică – un tip special de definiție alternativă. Mecanism semantic și schiță de tipologie*), dialectologie (Dumitru Loșonți – *Rectificări și contribuții etimologice*, Iulia Mărgărit – *Câteva observații asupra vocabularului din satul Racovița, jud. Timiș*), onomastică (Oliviu Felecan – *Porecle date de elevi/studenți profesorilor. O perspectivă sociolingvistică*, Marius Oros – *Despre caracterul motivat al toponimelor*, Ilie Rad – *Cum ne semnăm articolele publicate în presă?*), istoria limbii (Rodica Zafiu – *Marculatorul concesiv „măcar” în diacronie (secolele al XVI-lea – al XVIII-lea)*, Cristina Corcheș – *Elemente de noutate în sistemul modal-temporal propus de „Institutiones linguae valachicae”*, Alina Dragomirescu – *Notă lexico-sintactică: exprimarea vârstei în limba română veche*, Camelia Stan – *Proprietăți sintactice ale adjectivului „tot” în limba română veche*), sociolingvistică (Eugenia Bojoga – *Limba română sau „moldovenească”? O perspectivă sociolingvistică asupra controversei actuale din Republica Moldova*, Mihaela Mureșan – *Romgleza – o temă controversată*), predarea limbii române (Gilles Bardy – *Predarea limbii române în Franța. Crâmpoie de istorie*, Elena Platon – *Reflexii asupra conceptului de „interlimbă”*, Antonela Arieșan – *Observații asupra utilității inventarelor lexicale*), traductologie (Alexandru Gafton – *Discursul traducătorilor din veșuni românești contemporane ale Bibliiei*), relația dintre limbă și literatură (Oana Boc – *Aspecte privind statutul limbii în textul literar*, Georgeta Corniță – *Câteva observații privind paralelismul sintactic în lirica populară nerituală din Maramureș*), alte limbi (Dorin-Ioan Chira – *limba engleză*, Emese Fazakas – *limba maghiară*, Ligia Stela Florea – *limba franceză*, Mariana Istrate – *limba italiană*, Sanda Misirianțu – *limba rusă*), evocarea unor personalități marcante (Ileana Oancea – *Asumarea unui destin: Teresa Ferro (1956–2007)*, Nicolae Mocanu – *Epistolar: Ion Luca Caragiale – Sextil Pușcariu*). Pe lângă abordările tradiționaliste, volumul cuprinde și un grupaj de articole elaborate din perspectivă modernă: Larisa Avram – *A mirativity subjunctive in Romanian*, Adriana Todea – *„A supăra” și „a se supăra” sau cazul unui tranzitiv retroerent*, Ștefan Oltean – *Discursul indirect liber și lumile posibile*, Melania Duma – *Relaționare și linearizare: „în afară că”/„în afară de”/„în afara”*.

Din acest potpuriu de contribuții științifice, se desprind uneori și scurte evocări ale ilustrului profesor, punctând întâlniri cu Domnia Sa, dar și modul în care a lăsat o amprentă adâncă în conștiința celor care îl cunosc (p. 75, p. 97, p. 136, p. 593). Sub titlul *G. G. Neamțu. Un discipol fidel al lui D. D. Drășoveanu*, Vistian Goia construiește un portret al dascălului, evidențiindu-i pragmatismul, rigoarea, deschiderea față de studenți și față de colegi, pasiunea pentru tâmplărie, hărnicia, echilibrul.

Ultima secțiune a volumului reprezintă o addenda, intitulată sugestiv *Cu gândiri și cu imagini*, partea cea mai „vie” a prezentului volum, întrucât îi aparține profesorului omagiat. Interesant este modul în care acesta își structurează prima parte (*Memorialistice*) în 40 de „teme” (cum le numește chiar autorul). Înainte de a se avânta în parcurgerea acestora, cititorului îi sunt oferite niște „instrucțiuni de lectură” vizavi de scopul, stilul sau ordonarea evenimentelor evocate. Înveșmântate în

oralitate și având statutul unor autocaracterizări, „crâmpetele de viață” se îndepărtează de aspectele „profesional-științifice” ale existenței, permițându-i cititorului să vadă „omul” din spatele gramaticianului, care cunoaște atât satisfacții (de exemplu, popularitatea pe care a avut-o printre studenți, construirea cabanei de la Gădălin și modernizarea uliței, concediile în străinătate, agapele de după organizarea admiterii la facultate), cât și insatisfacții (starea materială precară din copilărie și adolescență, discursul citit cu ochelarii spărți și cu lucrarea la dinți neterminată). Prin aceste „segmente memorialistice”, Domnia Sa își creionează portretul cu degajare, umor („Dacă va fi înstrăinat [locul de la Gădălin], voi suferi și în lumea de dincolo”, „numai când am stat singur în Franța am consumat o jumătate de tonă de... grătare cu cartofi prăjiți”, „Poate că dacă ne-am fi dat osteneala mai mult l-am fi făcut [pe câine] să scrie cu laba și n-ar fi fost de mirare să ia testul ortografic din prima în anul I”), ironie („s-a abținut de la una și de la alta și-a murit... sănătos. Grozavă realizare!”) și sinceritate absolută (experiența lectoratelor în străinătate, incidentele de la admiterea la facultate, meditațiile la gramatică, avansarea de la asistent universitar la conferențiar, preferințe și excese alimentare).

Lucrarea se încheie cu o serie de fotografii care ne descoperă frânturi de viață (de familie sau profesională) și care vin parcă să confirme caracterizările din partea introductivă. Sunt surprinse, astfel, cele trei „slăbiciuni” ale profesorului: familie, gramatică, tâmplărie, această secțiune având un caracter spectaculos și intim.

Volumul dobândește valoare prin tematica generoasă, prin ținuta științifică, dar mai ales prin caracterul său evocator. Se remarcă, de asemenea, prezența grafică deosebită care îi conferă eleganță. Este o carte scrisă cu „sufletul”, un „deliciu”, în care se vorbește aproape cu evlavie despre G. G. Neamțu, întrucât reprezintă un model uman și științific.

ANDREEA-NORA POP
Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
„Sextil Pușcariu”
Cluj-Napoca, str. Emil Racoviță, 21
andreea_nora_pop@yahoo.com

ANDREI DĂNILĂ, ELENA TAMBA (DĂNILĂ), *Dicționar de cuvinte și sensuri recente*, București, Editura Litera, 2014

În colecția „Dicționarul elevului deștept” a Editurii Litera a apărut în 2014 un *Dicționar de cuvinte și sensuri recente* (de aici înainte, DCSR). Este, așa cum observă o prea binevoitoare recenzentă a lucrării (Iulia Barbu, în LR, LXII, 2014, nr. 3, p. 448–451), continuarea unui *Dicționar ilustrat de cuvinte și sensuri recente în limba română*, scos în 2011, la Litera Internațional, de aceiași autori, Andrei Dănilă și Elena Tamba (Dănilă). Mărturisim că nu am avut acces la versiunea ilustrată din 2011 a dicționarului (la Biblioteca Academiei, nu se găsește nici una dintre cele două lucrări), dar am putut achiziționa ediția din 2014. De ea ne vom ocupa în cele ce urmează.

Trebuie să menționăm din capul locului că am verificat cu scrupulozitate doar prima jumătate a dicționarului, respectiv literele A–L. O vom face însă, mai mult decât sigur, și cu cealaltă jumătate, deoarece DCSR este un reper obligatoriu pentru edițiile viitoare ale *Dicționarului de cuvinte recente* (DCR), coordonat de prof. Florica Dimitrescu, la a cărei următoare ediție lucrăm. Și iarăși trebuie să menționăm din capul locului că ne-am apropiat de DCSR fără a ști (am aflat mai târziu) că unul dintre autori (Elena Tamba-Dănilă) este lexicolog-lexicograf de profesie, cercetător la Institutul de Filologie „Alexandru Philippide” din Iași, angrenat în elaborarea *Dicționarului limbii române* al Academiei. Tocmai de aceea, ne simțim obligați să ridicăm ștacheta exigenței mai sus decât am fi dorit să o facem.

Prima obiecție serioasă impusă de DCSR este însuși titlul lui, care s-ar presupune că delimitează porțiunea de lexic de care se ocupă: „cuvintele recente”. „Sensurile” din titlu sunt, pe de o parte,